

„Nepokradneš!“ (Ex 20, 15; Dt 5, 19; Mt 19, 18).

BOŽIE SLOVO:

(Ž 19,2-5)

Čítanie z devätnásteho žalmu: *Nebesia rozprávajú o sláve Boha a obloha hlása dielo jeho rúk. Deň dňu o tom podáva správu a noc noci to dáva na známosť. Nie sú to slová, nie je to reč, ktorá by sa nedala počuť. Po celej zemi rozlieha sa ich hlas a ich slová až po končiny sveta. Počuli sme Božie slovo!*

KATECHÉZKA (KKC 2415 – 2418)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 502, 687)

Jedna z tém, ktoré sú dnes v popredí, je *ekológia*. Vzťah k stvorenému svetu je v kresťanstve veľmi hlboký. Začína samou knihou Genezis, kde Boh poveruje človeka, aby Božie stvorenie „*obrábal [zveľaďoval] a strážil*“ (Gn 2,15). Benediktínska rehoľa sa okrem iného preslávila aj tým, ako divočinu starej Európy premenila na krásnu a malebnú krajinu. Mnísi a pustovníci hlboko vnímali svoju spáťnosť s prírodou i to, že prostredníctvom nich samo stvorenie vystupuje k Bohu, ako aj Písmo vraví, „*že aj samo stvorenie bude vyslobodené z otroctva skazy, aby malo účasť na slobode a sláve Božích detí*“ (Rim 8,21). Je pre nás pôžitkom počúvať ich vyznania, napríklad: „*Cez nebo, zem a more, cez drevo a kameň, cez všetko viditeľné i neviditeľné stvorenie sa klaniame Stvoriteľovi a Pánovi, ktorý stvoril všetky veci. Stvorenie nemôže uctievať Tvorcu priamo a samo od seba, ale cezo mňa nebesia ohlasujú slávu Boha, cezo mňa sa Mesiac klania Bohu, cezo mňa Ho hviezdy oslavujú, vody, dažde, rosa a všetko stvorené cezo mňa uctieva a chváli Boha*“ (Sv. Leontios z Cypru). Tomáš kardinál Špidlík hovorí: „*Kto čítal Hexameron, výklad šesťdňového diela stvorenia od sv. Bazila Veľkého, objaví tu rovnakú túžbu, ibaže v ďaleko veľkolepejších rozmeroch, neskrotiteľnú chuť zachytiť rytmus vesmíru, odpočúvať všetko to, čo rastie v rastlinách, čo sa hýbe v živočíchoch, čím šumí more a čo kričí vo svedomí človeka neutlmitelným volaním, počuť v tisícoch slov jedinú Slovo. Všetci sa vyznačujú želaním: zachytiť jedným jediným pohľadom a účastiť sa jediným hrdinským aktom na celom pulze života, ktorý od Boha prúdi na zem a zo zeme stúpa hore, k Bohu.*“ Írska spisovateľka Esther de Waal hovorí o írskych mníchoch a svätcoch: „*Ich životy sa prelínali s obdobiami, farbami a rytmom sveta, ktorý je obklopoval. Čítali žalmy a modlili sa hodinky v súznení s vtákmi. Žili v blízkosti zvukov vetra v korunách stromov, premenlivého svetla noci a dní, vtáčieho volania. Živili sa bobuľami, orechmi a bylinami a pili vodu z potôčikov. Bol to život odriekavý a súčasne celkom naplnený.*“ A pravoslávny biskup Kallistos Ware dodáva: „*Stvorený k Božiemu obrazu, s vnútorným svetom a ako prostredník, je človek kňaz a kráľ stvorenia. Jeho život nespočíva iba v tom, že by premýšľal o svete a užíval ho, ale je schopný vidieť ho ako Boží dar, ako sviatosť Božej prítomnosti a znamení spoločenstva s Bohom. [...] Jeho povolanie nie je nadvláda a vykorisťovanie prírody, ale premena a posvätenie.*“

K tejto starobylej téme a rozmeru kresťanského života nás teraz privádza aj Katechizmus: „*Siedme prikázanie vyžaduje rešpektovanie neporušiteľnosti stvorenia. Zvieratá, ako aj rastliny a neživé bytosti sú určené na spoločné dobro minulého, terajšieho i budúceho ľudstva. Využívanie nerastných, rastlinných a živočíšnych zdrojov sveta nemožno oddeľovať od rešpektovania morálnych požiadaviek. Vláda nad neživými a nad inými živými bytosťami, ktorú dal Stvoriteľ človekovi, nie je absolútna; je vymedzená starostlivosťou o kvalitu života blížneho, vrátane budúcich generácií; vyžaduje posvätnú úctu k neporušiteľnosti stvorenia*“ (KKC 2415). Hovorí o tom, že:

- 1) Prírodu nevlastníme – je Božia! – len ju ako *nájomníci* Boha využívame. Preto je našou povinnosťou, povedané po ľudsky, rešpektovať pravidlá, „*morálne požiadavky*“, dané Majiteľom, Bohom.
- 2) Príroda má ako Božie stvorenie svoju vlastnú hodnotu. Musíme ju vnímať, uvedomovať si ju a rešpektovať ju – tým, že aj k prírode pristupujeme v súlade s Božím zámerom a na oslavu Boha.
- 3) Príroda tu nie je len pre nás. Aj po nás tu budú žiť ľudia a našou povinnosťou je odovzdať im ju prinajmenšom v rovnakom ak nie lepšom stave, ako sme ju zdedili po našich predkoch.

Alebo poetickejšie slovami pápeža Františka: „*„Bud’ pochválený, môj Pane,*“ spieval svätý František z Assisi. V tomto krásnom chválospeve nám pripomínal, že náš spoločný domov je ako sestra, s ktorou sa delíme o existenciu, aj ako krásna matka, ktorá nás prijíma vo svojom náručí: „*Bud’ pochválený, môj Pane, za našu sestru, matku zem, ktorá nás živí a stará sa o nás a vydáva rozličné plody s pestrofarebnými kvetmi i trávou. Táto sestra protestuje proti zlu, ktoré jej spôsobujeme nezodpovedným používaním a zneužívaním dohier, ktoré do nej vložil Boh. Vyrastali sme s myšlienkou, že sme jej vlastníkmí a vládcami, oprávnenými na jej drancovanie. Násilie, ktoré je v ľudskom srdci zranenom hriechom, sa prejavuje aj v príznakoch choroby, ktorú vnímame v pôde, vo vode, vo vzduchu a v živých bytosťach. Preto medzi najopustenejšími a najviac zneužívanými úbožiakmi je naša sužovaná a devastovaná zem, ktorá „vzdychá a zvíja sa v pôrodných bolestiach*“ (Rim 8, 22).“ (encyklika *Laudato Si*, 1 – 2)

Posolstvo je stále rovnaké: Nielen na ľuďoch, ale aj na prírode páchame hriechy a zločiny. Namiesto Božích synov a dcér, ktorí sú pozhnaním pre všetko stvorenie, v nás prichádzajú nenásytní tyrani, ktorí bezcitne rabujú zem, bez ohľadu na budúcnosť, na chudobných i na samo stvorenie a zem.

UVAŽUJEME:

Prvá otázka je všeobecná: Aký je môj postoj k prírode? Inými slovami: Ako ju *vidím*? Ako čosi, čo tu proste je? Ako zdroj zisku a úžitku – spoločnosti, firmy, môjho vlastného na záhradke, v poľovnom revíri,...? Alebo ju naozaj vnímam ako Božie dielo, ktoré mi vyraža dych svojou nádherou – a seba ako *kňaza v Božom kozmickom chráme* (ako píše Scott Hahn), ktorý plný bážne a úžasu pracuje na tom, aby svet a prírodu zveľaďoval, aby ako pravý *spolustvoriteľ* Stvoriteľa bol pre svet, prírodu a zvieratá aspoň trochu tým, čím je pre nás, ľudí a anjelov, Boh?

Ako sa tieto postoje prejavujú v mojom bežnom živote a prístupe? Katechizmus hovorí: „*Zvieratá sú Božie tvory. Boh ich zahŕňa svojou prozreteľnou starostlivosťou. Už svojim jestvovaním ho velebia a oslavujú. Aj ľudia majú byť k nim láskavi. Je vhodné si pripomenúť, s akou ohľaduplnosťou zaobchádzali so zvieratami svätí, ako svätý František Assiský alebo svätý Filip Neri*“ (KKC 2416), „*Protirečí ľudskej dôstojnosti zvieratá zbytočne trápia a mární ich životy*“ (KKC 2417). Mój psiček, mačička, zvieratá na mojom dvore – ako sa k nim správam? Majú vo mne skutočného Božieho človeka, Božieho syna a dcéru, alebo necitlivého a tvrdého pána, tyrana a vykorisťovateľa?

A zase naopak: „*Rovnako je nedôstojné utrácať na ne sumy peňazí, ktoré by mali prednosť zmiernovať ľudskú biedu. Zvieratá možno mať rád, ale nemá sa na ne zameriavať láska, ktorá patrí len ľuďom*“ (KKC 2417). Nenahrádzam si zvieratami Boha a ľudí – ako tí, ktorí si miesto detí radšej kúpia psa a o toho sa potom starajú akoby to bolo dieťa, *stáva sa ich modlou?* Nie sú oni mojimi „miláčikmi“, ktorým venujem lásku, čas, námahu a zdroje, ktoré by mali patriť ľuďom, nehovoriac už o samom Bohu? Sú moje vzťahy aj v tomto voči všetkým vyrovnané a spravodlivé?

No a potom ešte ostávajú tie obvyklé praktické ekologické požiadavky: Neplytvám energiou? Nevyhadzujem zbytočne veci? Používam recyklovateľné alebo viacnásobne použiteľné veci? Triedim odpad? Nevyhadzujem do komunálneho odpadu, čo tam nepatrí? Podporujem, nakoľko môžem, ekologické produkty a vôbec, zodpovedné ekologické zmýšľanie a postoje – bez toho, aby sa zo mňa stal „ekofašista“ a nejaký *zelený extrémista*? S rozumom, triezvo? Bez ideológií?